Anordning,

angaaende

Rettergangsmaaden ved Underretterne paa Island, udenfor criminelle og offentlige Politiesager.

Tilskipun,

viðvíkjandi

Réttargángsmátanum við Undirréttina á Íslandi, í øðrum málum enn þeim sem viðvíkja illvirkja- og opinberum Póliti-søkum.

Fridriksbergi, þann 15 August 1832.

Kaupmannahøfn.

Prentuð hjá Directeur Jens Hostrup Schúltz,
Konúngsins og Háskólans Bókþrykkjara.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, gjøre vitterligt: at, da de i Vort Rige givne almindelige Love om Rettens vedbørlige og hurtige Pleie i borgerlige Retssager ikke i Eet og Alt ere aldeles passende for Underretterne paa Vort Land Island, hvor der ei gives eller uden uforholdsmæssig Byrde for Landet kunne indrettes ugentlige eller engang maanedlige Ting, og hvor heller ikke bestikkede Sagførere finde Sted, saa have Vi besluttet at foreskrive en egen, paa de almindelige Loves Grundsætninger bygget, men efter Islands locale Tilstand lempet Rettergangsmaade, der skal benyttes ved bemeldte Retter, saavel i de egentlige borgerlige Sager angaaende Gjeld, Eiendomme og deslige, som og i de Sager angaaende Fornærmelser i Ord og Gjerning, der blot ere Gjenstand for privat Forfølgning, samt i Politiesager af lige Beskaffenhed, og overalt i alle de Rettergangssager, der ei forfølges paa Justitiens eller det offentlige Polities Vegne.

Vér Fridrik hinn Sjøtti,

af Guds Náð, Konúngur í Danmørku, Vinda og Gauta, Hertogi í Slésvík, Holstein, Stórmæri, Péttmerski, Láenborg og Oldenborg,

gjørum vitanlegt: at þar þau fyri vort ríki útgéfnu almennilegu Løg um réttarins tilhlýðilegu og fljótu Framkvæmd í borgaralegum réttargángsmálum ekki, í einu og sérhvørju, eru oldúngis passandi fyrir Undirréttina á Voru Landi Íslandi, hvar Píng í hvørri viku, edur jafnvel hvørjum mánudi, hvørki haldast, ne géta, án allt of stórra þýngsla fyri Landid, tilskipud ordid, og hvar ej heldur reglulegir Talsmenn skikkadir eru, svo høfum Vér álýktad, ad fyriskrifa sérlegann, á Laganna almennu grundvallar-reglum bygdann, enn eptir Íslands landslags ásigkomulagi lagadan, réttargángsmáta, er brúkast skuli vid nefnda rétti, svovel í eginlega borgaralegum málum, vidvíkjandi skuldum, eignum og þvílíku, sem og í þeim málum er vidvíkja areitíngum med ordum edur verki, enn þó stofnast ega án yfirvaldsins skipunar, einnig í Pólitísøkum af vidlíkri art, og yfirhøfud í øllum þeim réttargángsmálum, sem ekki høfdast vegna Réttvísinnar edur hins opinbera Pólitíis.

Vore Bud i saa Henseende ere, som følger:

§ 1.

Naar Nogen finder sig beføiet til at anlægge Sag mod anden Mand, haver han forud herom at melde sig med en kort, mundtlig eller skriftlig Forklaring om Sagens Beskaffenhed hos den Dommer, under hvis Jurisdiction hans Modpart hører, eller som det ellers efter Lov og Anordninger tilfalder at behandle og paakjende Sagen.

§ 2.

Denne Anmeldelse bør, hvis han attraaer Sagen foretaget ved det aarlige Mandtalsting, i Almindelighed skee, inden Sysselmanden har berammet Tingdagene for de forskjellige Tingsogne i Sysselet og desangaaende udsendt Budstikke.

Kommer den Paagjeldende sildigere, haver Sysselmanden efter Omstændighederne at bestemme, om Sagen ligefuldt kan foretages ved bemeldte Ting, hvilket dog ikke bør nægtes, naar det kan skee, uden at forvirre den Orden, som er fastsat for Tingholdet paa de øvrige Steder. Saafremt Klageren udenfor den ordinaire Tingtid vil have Sagen foretaget, haver Dommeren at beramme en Tægtedag, og derved tage Hensyn til at Klageren kan faae sin Sag fremmet, saasnart Omstændighederne tillade det, dog naturligviis saaledes, at der bliver Leilighed til forinden at indkalde den paagjeldende Modpart med lovligt Varsel. Ligeledes overlades det til Dommeren, hvis han finder det sædvanlige Tinghuus mindre beqvemt, da at bestemme et andet passende Sted til Sagens Forhandling, dog ikke udenfor det Tingsogn, hvor det rette Værneting er.

Vor bod í þessu tilliti hljóda þannig:

§ 1.

Þegar nokkur þykist hafa ordsök til ad höfda mál mót ödrum manni, á hann ad frammkoma med stutta, munnlega eda skriflega skírslu, um sakarinnar ásigkomulag, fyri þann Dómara, til hvörs umdæmis hans Mótpartur heyrir, edur hvörjum þad annars, eptir lögum og tilskipunum vid kémur ad medhöndla og uppádæma sökina.

§ 2.

Þessi skírsla á, ef hann vill ad málid fyritakist á því árlega Manntals-Þíngi, almennilega ad ské, ádur enn Sýslumadurinn hefur ákvardad þíngdagana fyri sérhvörja Þíngsókn í Sýslunni, og útsendt þíngbodid í því tilliti.

Ef hinn ákærdi kémur seinna, á Sýslumadurinn, eptir kríngumstædumum, ad ákvarda, hvört sökinn samt egi ad fyritakast á því nefnda þíngi, hvörju þó ej má neita, ef þad skéd gétur án þess ad aflaga þá reglu, sem faststett er fyri þínghaldid á ödrum stödum. Ef klagarinn vill ad málid fyritakist á ödrum tíma enn þeirri reglulegu þíngtíd, á Dómarinn ad ákvarda vissann tektadag, og hegda því þannig, ad klagarinn géti frammfylgt sínu máli svo fljótt sem kríngumstædurnar leyfa, þó sjálfsagt med þeim hætti, ad hentugleiki géfist til ad stefna hinum ákærda Mótparti med löglegum fresti. Sömuleidis eptirlætist þad Dómaranum, ef honum virdist hid sidvanalega þínghús midur hentugt vera, ad ákvarda annann haganlegann stad til málsins medhöndlunar, þó ej utan þeirrar þíngsóknar, í hvörri hid rétta Varnarþíng er.

§ 3.

Inden en saadan Berammelse af Sagen foregaaer, bør Klageren dog, dersom Sagen ikke er af det Slags, der er undtaget fra at behandles ved Forligelsescommissionen, bevise, at den derfra er henviist til Rettergang. Iøvrigt skal det og i de Sager, hvori Forligsmæglingen efter de gjeldende Love skal foretages af Dommeren, være Klageren tilladt, derom at henvende sig til Forligelsescommissionen, der da skal være pligtig at behandle Sagen i Eet og Alt efter de sædvanlige for Forligelsescommissionen gjeldende Regler, ligesom den Indklagede ogsaa skal være pligtig at møde under samme Følger, som Udeblivelse fra Forligelsescommissionen ellers har.

§ 4.

Da Byetinget i Reikjavig bør holdes paa en bestemt Dag om Ugen, forsaavidt nogen tinglig Forretning forefalder, saa haver den, som paa en saadan Dag vil have en Sag anhængiggjort ved bemeldte Ting, kun at iagttage, at han betimelig derom underretter Dommeren, hvis han ei er vidende om nogen anden særlig Forretning, som dog alligevel skal foretages.

§ 5.

Saafremt Klageren forlanger det, bør Dommeren udstede en Indkaldelse indeholdende Parternes Navne, Sagens Gjenstand samt Tiden og Stedet, da Sagen skal foretages, saavelsom det Varsel, hvormed Indkaldelsen bliver at forkynde, hvilket Varsel bestemmes efter de hidtil gjeldende Regler.

Uagtet saaledes Dommeren selv forfatter Indkaldelsen, bliver dog ingen høiere Betaling til ham at erlægge end den, Sportel-Regle-

§ 3.

Ádur enn málsins fyritekt þannig er ákvedinn, á klagarinn þó, ef þad ej er af þeirri art, sem er undanskilinn frá medhöndlan Sættanefndanna, ad sanna, ad því sé þarfrá til réttargángs vísad. Annars skal þad og, í þeim sökum, hvarí sáttatilraun, eptir gildandi Lögum, á ad fyritakast af Dómaranum, vera klagaranum leyft, þar um ad halda sér til Sættanefndarinnar, sem þá skal vera skyldug til ad medhöndla sökina á allann hátt eptir þeim sidvanalegu fyri Sáttanefndir gildandi reglum, eins og hinn ákærdi sömuleidis skal vera skyldugur til ad mæta, ad vidlögdum þeim afleidíngum, sem útivist frá Sáttanefndinni annars med sér færir.

§ 4.

Þar bæarþíngid í Reikjavík á ad haldast á vissum degi í hvörri viku, ad svo miklu leiti nokkud þíngsmál þar fyrifellur, svo þarf sá, er á slíkum degi vill höfda nokkra sök fyri tédum rétti, einúngis ad gæta þess, ad hann í tíma tilkynni þad dómaranum, ef hann ej hefur vitund um ad eitthvört annad sérlegt málefni þar samt sem ádur egi ad fyritakast.

§ 5.

Ef Klagarinn óskar þess, á Dómarinn ad útgefa fyrikall, innihaldandi Partanna nöfn og málsins eginlega efni, ásamt tíma og stad, á hvörjum sökinn á ad fyritakast, og þeim fresti, med hvörjum fyrikallid á ad birtast, hvör frestur á ad ákvardast eptir þeim híngadtil gildandi reglum.

Þótt þannig sjálfur Dómarinn samsetji fyrikallid, á þó enginn stærri borgun ad gjaldast honum þar fyrir enn sú, sem Aukatekju-

mentet af 10de September 1830 §§ 1 og 9 har tilstaaet ham, for at forsyne en af Sagsøgeren selv forfattet Stævning med sin Haand og Segl.

I at fremsætte Sagens Gjenstand bør der bruges de korteste og meest almindelige Udtryk, hvormed den kan betegnes. Saaledes bør, hvis den angaaer en Gjeldsfordring, dennes Størrelse angives, og, dersom samme er grundet paa et udstedt Gjeldsbrev, bliver dette at benævne, men ellers anføres Skyldaarsagen med saadanne almindelige Udtryk, som "efter Regning", "for bekomne Varer", "for forrettet Arbeide" eller deslige. Indkaldelsen overleveres Klageren med Tilhold at foranstalte samme lovligen forkyndt for den Indklagede.

Iøvrigt staaer det til Klageren, selv at udstede Kaldssedlen, om han skulde foretrække dette, ligesom det og, hvis Modparten til den berammede Tid møder, og er villig til at modtage Saggivelsen, er ligegyldigt, om den ellers fornødne Indvarsling har fundet Sted eller ikke.

§ 6.

Dersom Sysselmanden finder, at Sagen ikke er behørig henviist fra Forligelsescommissionen, eller af anden Aarsag ikke anseer sig beføiet til, paa Klagerens Begjæring at beramme Sagen, saa haver han at meddele Klageren, hvis denne forlanger det, en formelig skriftlig Udfærdigelse desangaaende, der, som en Afviisningsdom, er Appel til Landsoverretten undergivet. For saadan skriftlig udfærdiget Afviisning betales Gebyhr efter Sportelreglementet af 10de September 1830 § 3.

reglugjordinn af 10da September í 1sta og 9da §§ hefur veitt honum, fyrir undirskrift og innsiglun þeirrar stefnu, sem saminn er af saksókn-aranum sjálfum.

Í útskíríngu málsins efnis ega ad brúkast hin styttstu og al-mennilegustu ordatiltæki, hvarmed því lýst verdur. Þannig á, ef þad vidvíkur skuldakrøfu, hennar upphæd ad ákvedast, og sé hún grundvøllud á útgefnu skuldabréfi, á þad líka ad nefnast, enn annars umgétist skuldarinnar ordsøk med slíkum almennilegum ordstiltækjum, sem: "eptir reikníngi", "fyri medteknar Vørur", "fyrir unnid erfidi", edur þvílíkum. Fyrikallid afhendist Klagaranum, med ávísun um ad láta þad løglega birta fyri þeim ákærda.

Annars má klagarinn sjálfur útgéfa fyrikallsſedilinn, ef hann vill þad heldur, eins og þad sømuleidis, ef mótparturinn mætir á til-teknum tíma og er viljugur til ad svara til sakarinnar, má standa á sama, hvort hid annars naudsynlega fyrikall sé skéd, edur ekki.

§ 6.

Ef Sýslumanninum ej virdist søkinni ad vera tilhlydilega vísad til réttargángs frá Sáttanefndinni, edur hann, af annari ordsøk, ej álítur sig hafa myndugleika til ad ákvarda málsins fyritekt, eptir Klag-arans beidni, þá á hann ad meddeila Klagaranum, ef þessi þess óskar, reglulega og skriflega tilkynníng þarum, frá hvørri þó annars, sem Frávísunardómi, má appellera til Lands-Yfirréttarins. Fyri slíka, skriflega útgéfna, Frávísun, gjaldist betalíngur eptir Aukatekjureglu-gjørdarinnar af 10da September 1830 § 3.

§ 7.

Dersom den, der har ladet en Anden kalde til Møde i Retten, ikke møder eller lader møde til den ved Indkaldelsen bestemte Tid, bliver Sagen at afvise, og han bliver da pligtig at give den eller de Indklagede, som møde og derom gjøre Paastand, billig Kost og Tæring efter Dommerens Sigelse. Saa haver han og, saafremt et særligt Ting for hiin Sags Skyld er berammet, til Dommeren at erlægge de anordnede Betalinger, som om Sagen af ham var bleven anhængiggjort.

Dog hvis Klageren, efterat Sagen er berammet, tilbageleverer den af Dommeren udstedte Indkaldelse, uden at denne er bleven forkyndt, eller han for Dommeren beviisliggjør, at Sagen mindeligen er afgjort med den eller de Indklagede, eller at disse paa den for Stævningers Forkyndelse anordnede Maade ere underrettede om, at han frafalder Sagen, og der saaledes intet forgjæves Møde foranlediges, saa bortfalder alt foranførte Tilsvar.

§ 8.

Naar Klageren møder, den Indklagede derimod udebliver, saa bliver, under Forudsætning af at denne beviisligen er blevet vedbørligen varslet, Sagen at paakjende efter den Forklaring, som Klageren har givet over dens Omstændigheder, og de Beviisligheder, som fra hans Side fremlægges; og den Indstævnte maa da tilskrive sig selv, at han ikke har faaet de Indvendinger fremsatte, som han maatte have imod Søgsmaalet.

Dog følger det af sig selv, at den Indklagede ei kan dømmes for andet end det, der er Klagens og den i Overeensstemmelse med samme udstedte Indkaldelses Gjenstand, og at Dommeren, uagtet den

§ 7.

Ef sá, sem hefur látid kalla annan mann fyri Réttinn, ej mætir edur lætur mæta á þeirri í fyrikallinu ákvednu tíd, hlýtur sókinni ad frávísast, og hann verdur þá skyldugur til ad gefa þeim ákærda edur ákærdu, sem mæta, og þarum gjöra uppástand, sanngjarnlegann kost og tæring, eptir Dómarans ákvördun. Somuleidis á hann, ef sérlegt Þíng vegna tédrar sakar var ákvedid, ad gjalda Dómaranum þær tilskipudu aukatekjur, eins og málid af honum algjörlega hefdi fyritekid verid.

Ef annars Klagarinn, eptir ad málsins fyritekt var ákvedinn, apturskilar því af Dómaranum útgefna fyrikalli, án þess ad þad hafi auglýst verid, edur hann sannar fyri Dómaranum, ad málid sé útkljád med sáttargjörd vid þann ákærda edur þá ákærdu, ellegar ad þessum, á þann fyri stefnubirtingar tilskipada hátt, sé tilkynnagéfid ad hann sleppi málssókninni, án þess nokkur þannig hafi þurft ad mæta forgéfins, svo burtfellur allt ádurumgétid útsvar.

§ 8.

Ef Klagarinn mætir, enn þaramót sá ákærdi ekki, svo á, nær þessi álitst bevísanlega ad hafa tilhlýdilega fyrikalladur verid, sókinn ad uppádæmast eptir þeirri skírslu, sem Klagarinn gjört hefur um hennar kríngumstædur, og þeim skilríkjum, sem af hans hálfu frammlögd verda; og sá Innstefndi hlýtur þá ad kénna sjálfum sér þarum, ad hann ekki hafi fengid ad frammfæra þær varnir, sem hann kynni þykjast mót saksókninni ad hafa.

Samt er þad sjálfsagt, ad sá Ákærdi ej má dæmast fyrir annad enn þad, sem er klögunarinnar og þess eptir henni útgefna fyrikalls efni, og ad Dómarinn, þótt sá ákærdi ej hafi til saksóknarinnar svar-

Indklagede ei har ladet sig høre over Søgsmaalet, bør forkaste dette, forsaavidt det ikke destomindre viser sig at være ugrundet.

§ 9.

Skulde den Indklagede imidlertid, efterat Sagen formedelst hans Udeblivelse er optaget til Dom, der i dette Tilfælde ikke maa afsiges i de næste 14 Dage derefter, inden denne Tids Udløb melde sig hos Dommeren med Begjæring om at faae den paa nye foretaget, saa bør dette tilstedes, og en Tægtedag til denne nye Foretagelse bestemmes, samt Modparten dertil kaldes, hvorved Bestemmelserne i denne Anordnings § 5, forsaavidt de derpaa ere anvendelige, blive at iagttage, dog imod at den Paagjeldende, for saaledes at erholde Sagen paa nye foretaget, erlægger, foruden selve Indkaldelsens Bekostning, det samme, som Klageren, i Medhold af Sportel-Reglementet, har havt at betale ved Sagens Anhængiggjørelse. Naar Sagen saaledes atter foretages, kan den Indklagede fremføre Alt, hvad han kan have at bemærke eller oplyse til sit Tarv, med samme Virkning, som om det var blevet fremsat efter den oprindelig til ham foregaaede Indkaldelse.

§ 10.

Naar Parterne møde, haver Dommeren at lede deres indbyrdes Forhandlinger, saaledes at Sagen tilbørligen oplyses, og Enhver forhjælpes til at nyde sin Ret. Han haver i Særdeleshed at veilede enhver af Parterne, saavel til at afgive bestemte, tydelige og sandfærdige Erklæringer over de Omstændigheder, hvorpaa Søgsmaalets Gyldighed beroer, som og til at forskaffe de Beviser, der i Benægtelses Tilfælde ere fornødne. Dog følger det af sig selv, at, naar en

ad, á ad ónýta hana, ad svo miklu leiti hún, aungvu ad sídur, sýnir sig ógrundvallada ad vera.

§ 9.

Ef samt hinn Ákærdi, eptir ad málid, vegna hans útivistar, er upptekid til Dóms, sem í þessu tilfelli ej má affegjast á næstu 14 dögum þareptir, ádur enn þessi frestur er úthlaupinn, kann ad vitja Dómarans med beidni um ad þad á ný megi fyritakast, svo á þettad ad eptirlátast, og þíngdagur til þessarar nýu fyriteftar ad ákvedast, svo og mótparturinn þartil ad innkallast, hvarvid ákvardanirnar í þessarar fyriskipanar § 5, ad svo miklu leiti þær þartil heimfærast mega, hljóta til adgætslu ad koma, þó svo ad hinn ákærdi, til ad útverka þannig málsins nýu fyriteft, gjaldi, fyrir utan þad sem sjálft fyrikallid kostar, eins mikid og þad sem Klagarinn, eptir Aukatekju-Reglugjordinni, hefur hlotid ad borga vid hofdun málsins medferdar fyri réttinum. Þegar sókinn þannig ad nýu verdur fyritekinn, má hinn Ákærdi frammfæra allt sem hann kann ad vilja athuga edur upplýsa sér í hag, med somu verkun, sem ef þad hefdi verid frammfært eptir því fyrikalli sem honum í fyrstu hafdi birt verid.

§ 10.

Þegar Partarnir mæta, á Dómarinn þannig ad stýra þeirra innbirdis vidskiptum, ad málid tilhlýdilega upplýsist, og sérhvor þeirra styrkist til ad ná sínum rétti. Sérilagi á hann ad leidbeina málspartunum, svovel til ad gefa vissar, skilmerkilegar og sannordar skírslur um þær kríngumstædur, undir hvorjum saksóknarinnar gildi er komid, sem og til ad útvega þær bevísíngar, sem í neitunar tilfelli eru naudsynlegar. Þó er þad sjálfsagt, ad þegar einhvor málspartanna ej

Part seer sig istand til at undvære Dommerens Veiledning, og uden en saadan selv vil skriftligt eller til Protocollen fremføre, hvad han finder fornødent til sit Tarv, saa bør Dommeren ikke paanøde ham sin Bistand. Protocollen bør, inden den sluttes, underskrives af Dommeren og Laugretsmændene samt af Parterne og dem, der ellers have mødt under Sagen, efterat det Tilførte først er tydelig oplæst, ligesom og de, der, som meldt, have at underskrive, bør have Adgang til selv at efterlæse det Tilførte, samt tilføre deres Bemærkninger inden Underskriften meddeles. Forsaavidt Nogen ikke kan skrive, bør en af Laugretsmændene skrive hans Navn paa hans Vegne, og han holde paa Pennen. Vil Nogen ikke underskrive, bør dette bemærkes, saa=velsom hans Grunde, hvis han anfører saadanne.

§ 11.

Da Sagernes Behandling i det Hele bør være saa ukunstlet og kort, som muligt, saa bør intet unødvendigt Ophold taales. Naar Klageren ikke ved Sagens Anhængiggjørelse fremlægger noget skriftligt Indlæg og heller ikke andre Documenter end dem, der allerede ere fremkomne ved Forligsmæglingen, skal den Indklagede, saafremt ingen særdeles Grund maatte fordre en Afvigelse fra denne almindelige Re=gel, være pligtig, strax at erklære sig over Fordringens Rigtighed, og Dommeren see at bringe det derhen, at Sagen enten bliver sluttet samme Retsdag, eller at dog ved dens næste Foretagelse de fornødne Beviser kunne føres.

finnur sig vid þurfa Dómarans vegleidslu, og vill, án hennar, sjálfur skriflega edur til þingbókarinnar framfæra þad, er hann álítur til sins hagnadar naudsynlegt vera, svo á Dómarinn ekki ad neyda hann til ad þiggja sína lidveitslu. Þingbókinn á, ádur enn henni er lokid, ad undirskrifast af Dómaranum og Þingvottunum, svo og af Portunum, og þeim, sem annars hafa vid málsfærsluna mætt, eptir ad þad Innfærda hefur verid skírt upplesid, eins og líka þeir, sem eins og ákvedid er, ega ad underskrifa, hljóta ad hafa adgáng til ad lesa sjalfir þad sem innfært er, og til ad vidbæta sínum athugasemdum, fyrr enn undirskriftirnar meddeilast. Ad svo miklu leiti einhvor ej gétur skrifad, á einn af þingvottunum hans vegna ad skrifa hans nafn, enn hann sjálfur halda um pennann. Vilji einhvor ej undirskrifa, á þess getid ad verda, og líka þeirra ordsaka er hann þykist hafa þartil, ef hann gefur þær til kynna.

§ 11.

Þar málanna medferd yfir höfud á ad vera svo einföld og stutt sem mogulegt er, svo má ekkert ónaudsynlegt uppihald lídast. Þegar Klagarinn ekki, strax vid hins eginlega réttargángs byrjun, framleggur neitt skriflegt innlegg, og heldur ekki önnur skjol enn þau, sem ádur voru frammkominn vid sáttatilraunina, skal sá ákiærdi, ef enginn serleg ástæda kynni kresja nokkurrar undantekníngar frá þessari almennilegu reglu, vera skyldugur til strax ad auglýsa sitt álit um krofunnar réttvísi, enn Dómarinn á ad leitast vid ad koma því til leidar, ad málinu annadhvort verdi lokid þann sama þíngdag, edur og þó ad þau naudsynlegu skilríki verdi frammfærd vid þess næstu fyrirtekt.

§ 12.

Dommeren bør paa den ene Side iagttage, at der ikke ved Sagens overilede Optagelse til Dom afskjæres nogen Part Leilighed til at tilveiebringe de Oplysninger, som hans Tarv kræver, men at paa den anden Side ei heller Sagens Tilendebringelse utilbørligen forhales. Han har derfor, hvis en Part forlanger Udsættelse, for at indgive skriftligt Tilsvar, eller fremskaffe nogen Beviislighed, nøie at prøve, hvorvidt samme virkeligen kan tjene til Sagens Oplysning, og, naar dette klarligen viser sig ei at være Tilfældet, bliver Udsættelse ikke at tilstaae.

§ 13.

De Vidner, som en Part opgiver til Oplysning om sin Sag, blive, hvis han ei kan formaae disse til at møde uvarslede, paa lovlig Maade og under Faldsmaals-Straf at indkalde, og, forsaavidt det ikke inden Retten kan blive Parterne meddeelt, naar Vidneføringen vil gaae for sig, blive de med sædvanligt Varsel at kalde til at overvære samme, for derunder at iagttage deres Tarv. Dommeren haver paa det Omhyggeligste at sørge for, at Vidnernes Forklaringer fuldstændigen og tydeligen modtages om Alt, hvad der kan tjene til Sagens Oplysning, samt at al Misforstaaelse forebygges, og at Alt antegnes i Protocollen i tydelige og bestemte Ord. De Spørgsmaale, hvorom nogen af Parterne maatte forlange Vidnerne afhørte, haver Dommeren at fremsætte, forsaavidt Spørgsmaalet for Resten er stemmende med Lovene og Sagens Beskaffenhed. Ved Fremsættelsen haver han, hvor det gjøres behov, at tydeliggjøre Spørgsmaalet for Vidnet, og i ethvert Tilfælde, hvor der er Anledning til at formode, at Vidnet misforstaaer et Spørgsmaal, eller at dets Svar ikke tyde-

§ 12.

Dómarinn á, á einn veg, ad gæta þess, ad aungvum málspartanna, med ofbrádri uppteknìngu sakarinnar til Dóms, meinist hentugleikar til ad útvega þær upplýsingar sem honum kynnu í þarfir ad koma, enn á annann veg þess, ad málslokunum ej heldur sláist ótilhlýdilega á frest. Hann á þess vegna, ef einn Partanna óskar nokkurrar uppsetningar til ad gefa skriflegt tilsvar edur útvega nokkur skilriki, nákvæmlega ad prófa, hvort hún verulega megi þéna sokinni til upplýsingar, og ef þetta ljóslega sést ej ad vera tilfellid, á enginn uppsetning ad eptirlátast.

§ 13.

Þau Vitni, til hvorra einhvor partanna skirskotar, sínu máli til upplýsingar, ega, ef hann ej getur fengid þau til ad mæta án fyrikalls, á loglegann hátt og undir fallsmáls straff ad innkallast, og, ad svo miklu leiti málspørtunum ekki innan réttarins verdur þad tilkynnt, nær vitnaleidslann ské muni, ega þeir med sidvanalegum stefnufresti ad kallast til ad hlýda á hana, til þarvid ad gæta þess er þarfir krefja. Dómarinn á med mestu umhyggju ad bera umsorgun fyri því, ad vitninn gefi nákvæmar og skilmerkilegar skírslur um allt, sem þénad getur sokinni til upplýsingar, svo og fyri því, ad enginn misskilníngur verdi, enn allt innfærist í Þíngbókina med skilmerkilegum og skírum ordum. Þær spurningar, eptir hvorjum nokkur partanna kynni æskja ad vitninn verdi yfirheyrd, á Dómarinn ad frammsetja, ad svo miklu leiti þær annars eru logum og málavøxtum samkvæmar. Vid frammfærslu sérhvorrar Spurníngar á hann, nær þess þorf gjørist, ad útskíra hana enn fremur fyri vitninu; einnig á hann í sérhvorju tilfelli, hvar nokkur grunsemd vekst þarum, ad vitnid misskilji

ligen udtrykker dets Mening, bør han ved yderligere Efterspørgsel og Forklaring søge at faae slig Mangel afhjulpen. Selve Eedsfæstelsen udsættes indtil Vidnets Forklaring fuldstændigen er modtaget og tilført Protocollen, samt oplæst for Vidnet, og dets Erklæring modtaget, om det i eet og alt tør vedstaae samme under Eed, eller om det finder noget at berigtige eller nærmere at bestemme.

Det bliver imidlertid, allerede inden Vidnet aflægger sin Forklaring, at lægge det paa Hjerte, at den maa aflægges med en saadan samvittighedsfuld Jagttagelse af Sandheden, at Vidnet kan troste sig til ved Forklaringens Tilendebringelse at bekræfte samme med Eed, ligesom Dommeren og, hver Gang han finder Anledning til at frygte for at Vidnet ei haver dette i Erindring, atter bør minde derom.

Inden Eeden endelig aflægges, bør Dommeren, foruden den lovbefalede Advarsel til Vidnerne, anbringe de Formaninger og Erindringer, som i det enkelte Tilfælde maatte findes tjenlige til at forsikkre sig om Vidnets Sanddruhed. Det følger ellers af sig selv, at Bedigelsen kan bortfalde, naar Parterne ere enige i at frafalde samme.

Alt det Foranførte bliver og at iagttage af den Dommer, for hvem Vidneføring finder Sted til Afbenyttelse under en ved en anden Ret staaende Sag; i hvilken da naturligviis den til saadan Vidneføring fornødne Udsættelse bør gives.

§ 14.

Ligesom §§ 7 og 8 vise, hvorledes der skal forholdes, naar enten Klageren eller den Indklagede ikke møder Sagens første Tægtedag, saaledes skal og, naar nogen af Parterne udebliver en af de følgende

einhvorja spurníng, edur þess svar ej ljóslega tilkynni þess meiníng, med nákvæmri eftirgrenslun og útskíríngu ad leitast vid ad bæta slíka bresti. Sjálf eidsafleggínginn á ekki ad ské fyrr enn Vitnisins skírsla er fullkomlega medtekinn, innfærd í þíngbókina, upplesinn fyri Vitninu, og vitnid loks hefur lýst því yfir, hvort þad, í einu og sérhvorju, þori ad standa vid sína skírslu, undir eid, edur hvort þad finnur nokkud þar í, er leidréttíngar edur nákvæmari ákvordunar vid þursi.

Annars á vitninu, ádur enn þad frammflytur sinn vitnisburd, ad leggjast þad á hjarta, ad hann egi ad afleggjast med svo nákvæmri adgætslu sannleikans, eptir bestu samvitsku, ad vitnid treystist til, nær þess skírslu er lokid, ad stadfesta hana med eidi, eins og Dómarinn líka, í hvort sinn sem honum gefst nokkur grunur um ad vitnid ej festi þettad í minni, aptur á ad ítreka téda áminníng.

Ádur enn eidurinn endilega er aflagdur, a Dómarinn, fyrir utan þa logskipudu vidvorun til Vitnanna, ad ámálga þær hugvekjur og áminningar, sem í því einstaka tilfelli mættu virdast þénanlegar til ad ná vissu um sannsøgli Vitnisins. Annars er þad sjálfsagt, ad eidsafleggínginn ej þarf ad ské, þegar partarnir koma sér saman um ad fráfalla henni.

Allt hid ádurskrifada á og ad adgætast af þeim Dómara, fyri hvorjum nokkur vitnaleidsla skedur, er notast á í einnri af ødrum Rétti medhøndladi sok, í hvorri þá nattúrlega sú til slíkrar Vitnaleidslu naudsynlega uppsetníng á ad eptirlátast.

§ 14.

Eins og §§ 7 og 8 sýna, hvornig breyta skuli, þegar annadhvort Klagarinn edur sá ákærdi ekki mætir, sakarinnar fyrsta tektadag, svo skal einnig, þegar nokkur af portunum lætur sig vanta einn af

Tægtedage, Sagen, hvis den af den mødende Part dertil indlades, optages til Dom og paakjendes i den Tilstand, hvori den da befinder sig, og den Udeblevne maa da tilskrive sig selv det Tab, som maatte flyde af at han ikke har givet fuldstændigere Tilsvar i Sagen. Dog bliver ogsaa i et saadant Tilfælde Bestemmelsen i § 9 anvendelig. Udeblive begge Parter i en alt for Retten staaende Sag, bliver den at hæve, og kan da først efter ny lovlig Indkaldelse atter foretages.

§ 15.

Iovrigt kan en Part, naar han er forhindret i at give personligt Møde, sende en anden god Mand i sit Sted, hvilken han bør sætte istand til at fremme Sagen paa hans Vegne efter dertil given Fuldmagt, uden at nogen af Overøvrigheden meddeelt Autorisation behøves dertil. Men skulde Nogen have et saadant Forfald, at dette heller ikke er ham muligt, saa haver han at anmelde og oplyse saadant Forfald, og Sagen kan da, paa Grund deraf, udsættes; i hvilket Tilfælde altsaa de ellers af Udeblivelse flydende Følger ei finde Sted.

§ 16.

Dommeren bør strax, efterat Dommen er affattet og tilbørligt tilført Protocollen, lade den ved Stævnevidnerne forkynde for Sagens Parter. De med saadan Forkyndelse forbundne Udgifter bør ved Sagens Optagelse til Dom betales tilligemed det for selve Optagelsen i Sportel-Reglementet bestemte Gebyhr. Dersom Nogen vil frafalde slig Forkyndelse, saaledes at Dommen fra den Tid, den er affattet og Protocollen tilført, skal ansees som om den var ham forkyndt, saa bortfalde naturligviis med Forkyndelsen ogsaa de deraf

þeim fylgjandi tektadøgum, málid, ef sá mætandi partur þess æskir, til dóms upptakast og uppádæmast, í því ástandi, hvari þad þá er, og sá fráhorfni hlýtur þá ad kénna sjálfum sér um þad tjón, er fljóta kynni þaraf, ad hann ekki hefur géfid fullkomnara tilsvar í søkinni. Þó má ennfremur, í slíku tilfelli, ákvørduninn í § 9 heimfærast hértil. Ef bádir Partar láta sig vanta í einnri þegar fyri Réttinum medhøndladi søk, á hún ad burtfalla, og má ej aptur fyritakast fyrr enn eptir nýu løglegu fyrikalli.

§ 15.

Annars má einn Partur, þegar hann hindrast frá ad mæta persónulega, senda einn annann gódann mann í sinn stad, hvørn hann á ad setja í stand til ad fremja søkina, sín vegna, eptir þartil géfinni fullmakt, án þess ad neitt af Háyfirvaldinu meddeilt skikkunarbréf útheimtist þartil. Enn ef nokkur kynni hafa slíkt forfall, ad ej heldur þettad sé honum møgulegt, þá á hann ad tilkynna og upplýsa téd forfall, og søkinn á þá, þess vegna, ad uppsetjast, í hvørju tilfelli útivistar annars naudsynlegu afleidíngar þannig burtfalla.

§ 16.

Dómarinn á, strax eptir ad Dómurinn er saminn og innfærdur í Þíngbókina, ad láta hann, af stefnu-vottum, birta fyri málspørtunum. Þad útgjald, er flýtur af slíkri birtíngu, á vid málsins uppteknίngu til Dóms, ad borgast, ásamt þeim fyri slíka upptekníng í Aukatekju-Reglugjørdinni ákvedna betalíngi. Ef nokkur vill fráfalla slíkri birtíngu þannig, ad dómurinn fra þeirri tíd, þá hann er saminn og innfærdur í Þíngbókina, skuli álítast eins og hann væri honum birtur, svo burtfellur einnig náttúrlega, med birtíngunni, allur þaraf

flydende Omkostninger. I saadant Tilfælde bør den Tid, som i Dommen er forelagt til dens Opfyldelse, og som i Almindelighed regnes fra den Dag, da den ovenanførte Forkyndelse har fundet Sted, beregnes fra den Dag, da Dommen ifølge hiin Vedtagelse ansees som forkyndt. Paa samme Maade forholdes i Henseende til fatalia appellationis.

Iovrigt bør Dommeren med muligste Hurtighed fremme Sagen til Paakjendelse; men skjøndt det forventes, at han i Almindelighed ikke vil benytte sig af den fulde ham i Lovens 1—5—8 givne Frist, bliver dog derved tillige Bestemmelsen i denne Anordnings § 9, cfr. § 14, at iagttage.

§ 17.

De i Forordningen af 3die Junii 1796 §§ 10, 35 og 39 fastsatte Boder blive at anvende i ethvert Tilfælde, hvor en Part eller dennes Fuldmægtig findes utilbørligen at have forhalet Sagen, og bør bemeldte Boder paalægges den Skyldige ved Dom i Hovedsagen, om end Opholdet ei maatte være udviist under denne selv, men under et Tingsvidne eller en anden Retsforhandling, som staaer i Forbindelse med samme. Lige Mulct skal og Dommeren være underkastet, hvis han findes at have tilsidesat de ham til Sagens vedbørlige Fremme paalagte Pligter.

Overdomstolene bør paaagte, naar saadan Forseelse ved Underretten er begaaet, og da drage Vedkommende til Ansvar; ligesom og Hoiesteretsadvocaterne i de Sager, som de mundtligen udføre, have at bemærke, naar uforsvarligt Ophold har fundet Sted.

fljótandi kostnadur. Í slíku tilfelli á sú tíd, sem í dómnum er ákvedinn til hans uppfyllíngar, og sem almennilega reiknast frá þeim degi, þá fyrrted birting var gjørd, ad reiknast frá þeim degi, þá dómurinn, eptir tedu samþykki, álitst birtur ad vera. Á sama hátt breytist einnig í tilliti til þess sem áhrærir fatalia appellationis.

Annars á Dómarinn, med mogulegasta flýti, ad fremja søkina til uppádæmíngar; enn þótt þad væntist, ad hann sem optast ekki vilji nota sér af øllum þeim honum í Laganna 1—5—8 gefna fresti, á samt þarvid undireins ákvørduninn í þessarar tilskipanar § 9 (samanborinn vid § 14) ad adgætast.

§ 17.

Þær í tilskipunarinnar af 3da Júní 1796 §§ 10, 35 og 39 tilteknu bætur ega ad heimfærast í sérhvørju tilfelli, hvar einn partur edur hans umbodsmadur finnst ad hafa ordsakad ótilhlýdilegann drátt málsins, og ega nefndar bætur ad uppáleggjast þeim seka med dómi í adalsøkinni, þótt drátturinn ekki eginnlega skéd hafi vid sjálfa hana, heldur vid Þíngsvitni edur annad réttargángsverk sem henni er vidvíkjandi. Sømu sekt skal Dómarinn einnig vera undirorpinn, ef hann finnst ad hafa hjá sér leidt þær honum til málsins tilhlýdilega frama uppáløgdu skyldur.

Yfirdómstólarnir ega ad gæta þess, nær slíkar Yfirsjónir hafa skéd vid Undirréttina, og þá draga hlutadegendur til sekta; eins og líka talsmenn fyrir Hædsta Rétti, í þeim málum, er þeir munnlega flytja, ega ad géta þess, nær slíkt óaffakanlegt uppihald skéd hefur.

§ 18.

Da det maa ansees tilstrækkeligt, for at sætte en underordnet Dommer i Stand til at iværksætte, hvad han maatte finde fornødent til Forsvar for sin Dom og Behandling, naar han ved lovlig forkyndt Stævning er bleven tilbørligen underrettet om at Sagen er indstævnet til høiere Ret, saa skal det for Fremtiden ikke være nødvendigt, at Contra- eller Continuations-Appel-Stævninger forkyndes for den underordnede Dommer, med mindre Vedkommende, ifølge samme, vil søge ham tilpligtet at betale Omkostninger eller Andet, som ikke uden sær Paastand kan paalægges ham. Iøvrigt følger det af sig selv, at Danske Lovs 1—4—21, der er eenslydende med Norske Lovs 1—4—20, er anvendelig paa slige Stævningers Forkyndelse for Modparten.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet paa Vort Slot Frederiksberg, den 15 August 1832.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

Stemann.

Monrad. Ørsted. Lassen. Lange. Hansen. Bentzen.

§ 18.

Par þad má álítast nægilegt, til ad setja hvorn undirgéfinn Dómara í stand til ad frammkvæma allt þad, sem hann kynni ad finna naudsynlegt til forsvars fyri sínum dómi og málsmedferd, ad hann med løglega birtri stefnu hefur fengid tilhlýdilega tilkynníng um ad søkinni sé innstefnt til ædri Réttar, svo skal þad eptirleidis ekki vera naudsynlegt, ad Contra- edur Frammhalds-Appells stefnur birtist þeim undirgéfna Dómara, nema Hlutadegendur, eptir þeim, ætlist til ad hann skyldadur verdi til ad borga málskostnad edur annad, sem ekki án sérlegs uppástands gétur honum uppálagt ordid. Annars er þad sjálfsagt, ad Donsku Laga 1—4—21, sem er samhljóda Norsku Laga 1—4—20, er heimfæranlegur til slíkra stefnubirtínga fyri mótpartinum.

Hvareptir allir hlutadegendur sér allraundirgéfnast hegda ega.

Géfid á Voru Konúnglega Sloti Fridriksbergi, þann 15 August 1832.

Undir Vorri Konúnglegu Hønd og Innsigli.